

	Центральнoукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Назва дисципліни Сімейне право			
		Статус дисципліни Цикл професійної підготовки нормативний компонент			
Галузь знань	08 Право				
Спеціальність	081 Право				
Освітня програма	Право				
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)				
Форма навчання	Денна/заочна				
Курс	3				
Семестр	5				
Обсяг дисципліни	Кредити	3	Години	90	
	Лекційні			22/6	
	Практичні/семінарські			22/4	
	Лабораторні				
	Самостійна робота			46/80	
Семестровий контроль	Екзамен				
Викладач	Чернік Світлана Дмитрівна, к.і.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін та державного управління, доцент				
Контактна інформація	s.d.chernik@susri.edu.ua				
Кафедра	кафедра загальноправових дисциплін та державного управління				
Факультет	права, бізнесу та адміністрування				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Сімейне право входить до складу основних навчальних курсів, які є невід'ємною частиною і необхідним елементом вищої юридичної освіти. В межах цієї навчальної дисципліни вивчаються особисті немайнові та майнові відносини, які виникають на основі шлюбу, споріднення та усиновлення. Зокрема, предмет, метод, система сімейного права, об'єкти та принципи правового регулювання, структура та зміст сімейних правовідносин, права та обов'язки подружжя, батьків та дітей, інших родичів, визначення походження дитини, форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, усиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами тощо. Вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» базується на основі нормативних актів, наукових і навчальних джерел, які розкривають суть і особливості сімейних правовідносин.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	<p>Метою курсу є формування системи знань про поняття, предмет та метод сімейного права, його джерела, основні інститути, особливості правового регулювання сімейних правовідносин та загальні закономірності і характерні особливості виникнення, функціонування і зміни сімейного національного законодавства.</p>				
Компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності (ІК); - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1); - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях 				

	<p>(ЗК2);</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК3); - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК7); - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11); - здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК12); - здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності (ЗК16); - цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи (ФК3); - здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (ФК5); - здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України (ФК6); - здатність застосовувати правові принципи та доктрини (ФК8); - здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин (ФК10); - здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції (ФК12); - - здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (ФК13); - здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (ФК-16).
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин (ПРН1); - проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (ПРН3); - давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю (ПРН5); - оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (ПРН6); - складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами (ПРН7); - застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (ПРН8); - вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології

	<p>(ПРН10);</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (ПРН13); - вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (ПРН15); - працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди (ПРН17); - застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи (ПРН18); - пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (ПРН19); - виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (ПРН20); - надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (ПРН22).
<p>Зміст дисципліни</p>	<p><i>Розділ 1. Шлюб та сім'я. Правовідносини подружжя. Тема 1. Сімейне право: поняття, предмет, метод, джерела. Тема 2. Сімейні правовідносини. Тема 3. Шлюб. Тема 4. Особисті немайнові правовідносини подружжя. Тема 5. Майнові правовідносини подружжя. Тема 6. Припинення шлюбу.</i></p> <p><i>Розділ 2. Правовідносини батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Тема 7. Визначення походження дітей. Тема 8. Особисті немайнові правовідносини батьків і дітей. Тема 9. Майнові правовідносини батьків і дітей. Тема 10. Правовідносини інших членів сім'ї та родичів. Тема 11. Форми влаштування дітей, що залишилися без піклування батьків. Усиновлення в Україні. Тема 12. Опіка і піклування над дітьми. Влаштування дітей у сім'ї.</i></p>
<p>Критерії оцінювання роботи студентів</p>	<p>Критеріями оцінки є:</p> <p>усні відповіді: повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мови; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;</p> <p>виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; охайність оформлення письмової роботи.</p> <p>Максимальний бал за виступ з питань певної теми модуля на семінарському занятті – 5 балів.</p> <p>До 2-х балів ставиться студентові, який робить вдалі доповнення протягом семінарських занять з певної теми модуля, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань.</p> <p>Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.</p> <p>За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі - роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, були учасниками олімпіад, конкурсів тощо можуть нараховуватися додаткові бали: до 5 балів.</p>
<p>Політика курсу</p>	<ul style="list-style-type: none"> -обов'язкове відвідування навчальних занять; -активність студента під час семінарських занять; -своєчасне виконання завдань самостійної роботи;

	<p>-відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені на консультаціях. Не допустимо: - пропуск занять без поважних причин; - запізнення на заняття; - користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до правових джерел); - порушення правил академічної доброчесності.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p>Онлайн-ресурси: - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua - Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua - Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib - Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського URL: http://library.kr.ua/. - Наукова бібліотека Центральноукраїнського державного університету ім. В.Винниченка URL: https://cisu.edu.ua/ua/probiblioteku/struktura-biblioteku. - Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main - Сайт журналу «Право України». URL: http://pravoua.com.ua/ http://www.ligazakon.ua/ - Українська правнича фундація. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/REF0010079</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Аудиторії корпусу № 1, 4 ЦДУ ім. В.Винниченка, мультимедійне обладнання або ноутбук, смартфони, презентаційні матеріали до курсу, навчальна та наукова література.</p> <p style="text-align: center;">Нормативно-правові акти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80. 2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. Офіційний Вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. 3. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року (дата набуття чинності для України – 27.09.1991 року). 4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року (дата набуття чинності для України – 23.03.1976 року). Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 11. 5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14. 6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/stru. 7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15. 8. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 року № 1296-IV URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1296-15. 9. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14.

10. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.

11. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 1.07.2010 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.

12. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11.12.2003 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1382-15>.

13. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

14. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 року №1740 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1740-2002-%D0%BF>.

15. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року № 564 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/564-2002-%D0%BF>.

16. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року № 564 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/565-2002-%D0%BF>.

17. Правила внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання: Наказ Міністерства юстиції України від 12.01.2011 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0055-11>.

18. Про внесення змін та доповнень до Правил реєстрації актів цивільного стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 року № 52/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00>.

19. Правила опіки та піклування, затверджені наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166/131/88 від 26.05.1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0387-99>.

20. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1697-13>.

Основна

21. Дякович М. М. Сімейне право України: навч. посіб. К.: ЕКУС. 2022. 416 с.

22. Личенко І.О.. Сімейне право : навч.-метод. посіб.; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Бадікова Н. О. [вид.], 2019.. 153 с.

23. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право : навч. посіб. / М. В. Менджул ; Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т, НДІ порівнял. публ. права та міжнар. права. Ужгород : РІК-У, 2021. 293 с.

24. Піддубна Д. С. Цивільне та сімейне право в таблицях та схемах: [навч. посіб.] / Д. С. Піддубна, Т. Ю. Склема ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України В. М. Бесчастного . Кривий Ріг : Роман Козлов [вид.], 2019. 329 с.

25. Процьків Н.М. Сімейне право : навч.-метод. посіб.; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2021. 139 с
26. Сімейне право України: Навч. посібник – 2-ге вид., виправл. і доп. /Алопій І. В. К.: ЦУЛ, 2019. 360 с.
27. Сімейне право України : підручник / [Бойчук Т. В. та ін. ; за ред. А. О. Дутко] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 479 с.
28. Старчук, О.В. Сімейне право України. Словник-довідник основних термінів і понять. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 239 с.
29. Тетарчук І.В. Сімейне право України: навч. посіб. Для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ. 2021. 314 с.
30. Чернега В. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право : підручник. Київ : Ліра-К, 2023. 370 с.
31. Чеховська І. В. Сімейне право : практикум / І. В. Чеховська, Л. О. Самілик. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 132 с.

Допоміжна

32. Буряченко А. М. Розвиток законодавства про відповідальність за невиконання обов'язку щодо надання утримання в сімейному праві України. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3-4. С. 169-181.
33. Гаврік Р. О. Способи захисту сімейних прав та інтересів дитини правозахисними органами та організаціями. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 2. С. 107-110.
34. Грабовська Г. М. Захист прав дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування під час військових дій. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 80-84.
35. Грицишина Л. В. Здійснення права на сімейні форми виховання в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 3. С. 139-143.
36. Євко В. Ю. Здійснення батьками дитини її права на свободу пересування. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 2. С. 44-60.
37. Кириченко Т. С. Договірне врегулювання шлюбних відносин в Україні. *Право і безпека*. 2025. № 2. С. 81-91.
38. Клапоушак Д. С. Особливості судового розгляду справ про позбавлення батьківських прав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. Вип. 76(1). С. 164-168.
39. Кучеренко О.М. Право власності на майно, придбане у фактичних шлюбних відносинах: світовий досвід та українська практика. Наукові записки. Серія : Право. 2022. Випуск 12. Кропивницький, 2022. С.29-34.
40. Лугина Є. Ю. Проблемні аспекти правового регулювання державної реєстрації шлюбу в Україні під час воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3(1). С. 267-271.
41. Маньгора Т. В. Правове регулювання нетрадиційних форм шлюбно-сімейних відносин. *Інформація і право*. 2022. № 1. С. 156-168.
42. Маркович Х. М. Гендерна рівність у сімейних відносинах: правові аспекти захисту прав жінок та чоловіків у

шлюбі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 193-198.

43. Менджул М.В. Державна охорона сімейних прав внутрішньо переміщених осіб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. Вип. 75(1). С. 193-197.

44. Оксанюк О. А. Майнові права подружжя: поняття та зміст. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 2. С. 111-114.

45. Оксанюк О. А. Особливості реалізації права подружжя на вибір прізвища: компаративістські та прикладні аспекти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 239-243.

46. Оксанюк О. А. Поняття та правова природа особистих немайнових прав подружжя у доктрині сімейного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024. Вип. 81(1). С. 220-224.

47. Павлова А. Поняття та правова природа розподілу майна подружжя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. Вип. 75(1). С. 198-202.

48. Піддубна В. Ф. Прикладний характер юридичних фактів в сімейних правовідносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 69. С. 122-126.

49. Солодухіна Л. С. Захист житлових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа в Україні: стан та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 130-136.

50. Тімуш І. С. Захист особистих немайнових прав батьків як учасників сімейних правовідносин. *Молодий вчений*. 2020. № 1(1). С. 26-29.

51. Ходак С. М. Способи захисту інтересів у сімейному праві. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право*. 2021. № 12. С. 162-172.

52. Чернега В. М. Класифікація заборонних норм сімейного права. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія : Юридичні науки. 2021. №1. С. 127-130.

53. Чернега В. М. Своєрідність норм сімейного права – нормативного фундаменту механізму правового регулювання сімейних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2020. Вип.62. С. 178-182.

54. Чернік С.Д. Європейська конвенція про здійснення прав дітей 1996 р.: забезпечення прав та інтересів дітей при усиновленні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Випуск 3. Ч.1. С.340-344.

55. Чернік С.Д. Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута): проблемні аспекти. *Наукові записки. Серія : Право*. 2023. Випуск 14. С.219-223.

56. Чернік С.Д. Право на материнство та батьківство як особисті немайнові права подружжя. *Наукові записки. Серія: Право*. 2021. Випуск 10. С.25-29.

57. Чернік С.Д. Правове забезпечення таємниці усиновлення: міжнародні стандарти та законодавство України. *Наукові записки. Серія : Право*. 2024. Випуск 16. С.33-38.

58. Чернік С.Д. Правове регулювання сімейних відносин,

ускладнених іноземним елементом. *Наукові записки. Серія : Право.* 2022. Випуск 12. С.50-54.

59. Чернік С.Д., Бліндовська А.Л. Молода сім'я як об'єкт правового регулювання: комплексний аналіз. *Наукові записки. Серія : Право.* 2025. Випуск 18. С.355-359.

60. Шевців Ю. М. Юридичний аналіз поняття "сім'я" та суб'єктів сімейних правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2023. Вип. 76(1). С. 201-207.

61. Шусть М. С. Проблема визначення місця сімейного права в системі права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2021. Вип. 67. С. 106-109.

62. Яцюк А. Р. Право на батьківство та материнство, як особисті немайнові права. *Правова держава.* 2023. № 49. С. 101-112.

63. Family Law Act. R.S.O. 1990, Chapter F. 3. URL: <https://www.ontario.ca/laws/statute/90f03>

64. Amato, P. R. Research on divorce: continuing developments and new trends. *Journal of Marriage and Family.* 2010. 72(3). P. 650-666.

65. Burton F., *Family Law*, Routledge (2012), p 19.